

IZVJEŠTAJ

o realizaciji IV Digitalnog samita 2021. ekonomija Zapadnog Balkana

Podgorica 11 – 13. 10. 2021.

Uvod

Crna Gora je bila domaćin Četvrtog digitalnog samita koji je, u organizaciji Vlade Crne Gore i Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija, održan od 11. do 13. oktobra u Muzičkom centru u Podgorici, u hibridnom formatu.

Ovaj, najveći regionalni skup na digitalnu temu, okupio je predstavnike na visokom nivou: šest vlada ekonomija Zapadnog Balkana, Evropske komisije, RCC, međunarodnih institucija, privatnog sektora, civilnog sektora, akademske zajednice, kao i brojne druge relevantne aktere.

Suorganizator Digitalnog samita je Savjet za regionalnu saradnju (RCC) koji, pod okriljem Evropske komisije, koordinira aktivnostima kroz Inicijativu za Zapadni Balkan pokrenutu u kontekstu Berlinskog procesa. Pored RCC-a, partneri dosadašnjih samita su uzeli učešće i na četvrtom Digitalnom samitu na kojem su kroz različite forme dali doprinos unapređenju kvaliteta ovog skupa: Vlada Njemačke, Vlada Estonije, ITU, CEFTA, GIZ, NOKIA, SAP, TELEKOM, UNDP, ReSPA, ETF, WB6 CIF, British Council, GEBA, UNICEF, Oracle, WHO.

Cilj Digitalnog samita Zapadnog Balkana 2021. je prezentovanje različitih iskustava i dobrih praksi na Zapadnom Balkanu, kroz isticanje dostignuća i rezultata Digitalne agende, kao i istraživanje mogućnosti izgradnje partnerstva sa privatnim sektorom, u kontekstu procesa digitalne transformacije. Skup promoviše digitalnu perspektivu Zapadnog Balkana u kontekstu integracija u EU ističući rezultate i aktivnosti definisane Akcionim planom za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021 – 2024 na putu osnaživanja saradnje i uspostavljanja zajedničkog regionalnog tržišta, kako bi se dali prioriteta ključnim ciljevima u regionu.

Ovogodišnji samit bio je još jedna prilika da zvaničnici na visokom nivou ekonomija Zapadnog Balkana, u saradnji s drugim visokim predstavnicima na regionalnom i širem međunarodnom nivou, podrže viziju boljeg upravljanja. Ova vizija uključuje jedinstven napredak u cilju unapređenja demokratski definisane Vlade i njeno aktivno učešće u procesu digitalne transformacije, s ciljem da se olakša implementacija digitalnog društva za sve, na nacionalnom i lokalnom nivou.

U odnosu na prethodne samite ovogodišnji skup su obilježile i neke novine u sadržajnom smislu. Inovirana je koncepcija učešćem široke lepeze panelista, što je realizovano kroz dijalog donosioca odluka sa predstavnicima privatnog sektora i nevladinog sektora, kao i učešćem većeg broja mladih. Takođe, ove godine je veći prostor dat zemljama Zapadnog Balkana u odnosu na institucionalne partnere. Osim toga, na Samitu su bile zastupljena i tri tipa pratećih formi prezentiranja različitih rješenja u video formatu: (i) inspirativni primjeri (*Inspiring cases*) - 15-minutne prezentacije koje su prethodno snimljene i prikazuju specifične inovativne proizvode, usluge, prakse i projekte; (ii) kratke prezentacije (*Lighening talks*) - kratko izlaganje snimljene prezentacije do 10 minuta po govorniku i (iii) Virtuelni štandovi (*Virtual booths*) - online sajamske prezentacije.

Samit je u hibridnom formatu ugostio više od hiljadu učesnika, a pozitivne ocjene i izvanredni utisci svih aktera ovog velikog skupa inspiracija su nam za buduće aktivnosti i dalju posvećenosti na putu digitalne transformacije.

Značaj učešća na Digitalnom samitu 2021. ekonomija Zapadnog Balkana

Centralna Agenda Digitalnog samita je, tokom prva dva dana Samita, pokrila osam sesija u formi panale za četiri ključne oblasti koje su definisane CRM-om: digitalne vještine, digitalna ekonomija, umrežavanje i povezanost, povjerenje i bezbjednost.

Prvog dana Samita, u okviru zvaničnog otvaranja ovog skupa, ministarka Tamara Srzentić je istakla da su ključni izazovi za Crnu Goru i region prepoznatljivi kako na strateškom tako i na izvršnom nivou. Kao odgovor na te izazove mogu nam poslužiti lekcije naučene tokom pandemije koje identifikujemo na putu digitalne transformacije kroz osnaživanje partnerstava i pouzdanosti naših sistema. Istaknut je značaj unapređenja pružanja usluga i oslanjanja na sinergiju tradicionalne prakse i modernih tehnoloških rješenja i uloga vlada i svih drugih aktera na uspostavljanju efikasne sinergije kroz osnaživanje saradnje i zajedničko dizajniranje i unapređenje sistema usmjerenog na građane koji su u središtu svih naših aktivnosti.

Panelisti i učesnici Samita su potvrdili značaj digitalne transformacije i prepoznali važnost zajedničkih napora svih ključnih aktera u ovom procesu.

Digitalna transformacija počinje inkluzivnim i participativnim dizajnom politika, zajedno sa digitalno osnaženom javnom upravom. U kontekstu digitalnih vještina istaknut je značaj cjeloživotnog učenja i stavljen je snažan akcenat na važnost uspostavljanja ravnoteže između tehničkih i tzv mekih vještina imajući u vidu da su neformalno i formalno obrazovanje ključni za unapređenje ljudskog kapitala u svim segmentima primjene digitalne transformacije u brojnim oblastima: obrazovanje, turizam, inovacije, rodne ravnopravnosti i dr. Takođe je istaknuta važnost liderstva u obrazovanju, uključujući nivoe nastavnika, učenika i menadžera, kao i uloga platformi za on-line učenje pokrenutih tokom pandemije koje su digitalnu vještinu dovele na vrh liste vještina.

Svjedoci smo da je pandemija ubrzala i uspon digitalnih zdravstvenih rešenja, što su učesnici Samita prepoznali kroz diskusiju na temu osnaživanja regionalne saradnje za digitalno zdravlje u post-COVID eri. Ističući da digitalizacija nije stvar izbora, posebna pažnja panelista je bila usmjerena na pružanje digitalnih usluga u fazi oporavka nakon pandemije s akcentom na potrebu ciljanih ulaganja na marginalizovane grupe poput starijih osoba, osoba s invaliditetom, kao i onih koji su nastanjeni u ruralnim područjima.

Takođe, s ciljem da se poveća zadovoljstvo građana potrebno je značajno unaprijediti kvalitet usluga pojednostavljenjem birokratije i prihvatanjem novih tehnoloških rješenja kao što je vještačka inteligencija. Ujedno, način razmišljanja i kulturološke promjene su od suštinskog značaja za obezbjeđenje institucionalne spremnosti za digitalnu transformaciju, uzimajući u obzir ukupnu kontekstualnu pozadinu organizacionih resursa, s ciljem da se stekne povjerenje građana u javnu upravu ekonomija Zapadnog Balkana.

Na temu uspostavljanja odgovarajuće infrastrukture, da bi se osigurala inkluzivna povezanost, zaključeno je da na Zapadnom Balkanu povezanost ostaje izazov imajući u vidu da pokazatelji o korišćenju interneta na nivou domaćinstava još nisu na zadovoljavajućem nivou. U cilju prevazilaženja ove barijere potrebno je povećati broj računara u školama, osigurati veća

ulaganja, uključujući osiguranje širokopojasnog pristupa internetu u ruralnim i udaljenim područjima, uravnotežiti tvrdu i meku infrastrukturu, što znači ulaganje ne samo u širokopojasnu povezanost i 5G mreže, već i u digitalne veštine, strategije obrazovanja, pravni okvir, zaštitu podataka i životnu sredinu koja pokreće inovacije. Tehnologija ne može sama da transformiše društvo, tehnologija samo otvara mogućnosti, stoga je istaknuta uloga vlada regiona i ostalih aktera i u smislu posvećenosti ubrzavanju implementacije 5G tehnologije i veštačke inteligencije s ciljem unapređenja kvaliteta života građana.

Da bi digitalna rešenja funkcionisala potrebno je da budu upotrebljiva i prihvaćena. S tim u vezi, jedan od zaključaka je da iako je tehnologija izgradnje važna, još važnija je izgradnja poverenja u rešenja za digitalni identitet. Vlade regiona i ovdje imaju ključnu ulogu, jer moraju da obezbede interoperabilnost i zdrave zakonske okvire, kao i da osiguraju implementaciju rješenja. U završnici drugog dana Samita zaključeno je i to da iako je digitalna transformacija pomogla da se unapredi rad institucija, donela je i mnoge izazove, posebno u pogledu bezbednosti na mreži. Istaknuta je uloga svih aktera u tom dijelu, ne samo u oblasti finansija, nacionalne bezbednosti i odbrane, već i u oblasti spoljne politike. Jasno je da to iziskuje troškove i ulaganja, ali podizanje svesti građana, izgradnja kapaciteta i stalno praćenje i revizija u oblasti informacione bezbednosti podrazumijeva u konačnici da u proces promjena prije svega treba uključiti ljude.

Drugog dana Digitalnog samita prezentovana su i pobjednička rješenja Balkaton 2.0.

Treći dan Samita, rezervisan za dijalog zvaničnika na visokom nivou, zvanično je otvorio premijer Crne Gore Zdravko Krivokapić koji je istakao da je digitalna transformacija glavni prioritet Vlade Crne Gore. On je naglasio da je Vlada posvećena pametnom, održivom i inkluzivnom razvoju, za koji je preduslov digitalna transformacija. S osvrtom na četiri ključne oblasti u kontekstu digitalne komponente Inicijative za Zapadni Balkan, premijer Krivokapić je pozvao na intenzivniju regionalnu saradnju i razmjenu iskustava ekonomija zapadnog Balkana u cilju bolje povezanosti regiona na svim nivoima.

Učesnicima Samita su se takođe obratili: generalna sekretarka Savjeta za regionalnu saradnju, Majlinda Bregu, evropski komesar za proširenje, Oliver Varhelji i direktorka za državne zdravstvene politike i sisteme u Svetskoj zdravstvenoj organizaciji za Evropu, Nataša Azopardi-Maskat. Istaknut je značaj dosadašnjih rezultata zajedničkih aktivnosti ekonomija Zapadnog Balkana i prepoznati naponi koji se ulažu, uz ohrabrenje svim učesnicima ovog procesa ka efikasnoj implementaciji rješenja i jačanju prekogranične saradnje u cilju uspostavljanja jedinstvenog digitalnog tržišta.

U okviru posebnog programskog sadržaja Samita "Doručak sa ministrima", na jednom mjestu okupili su se donosioci odluka sa predstavnicima privatnog i civilnog sektora u zajedničkom dijalogu na temu digitalne transformacije i izazova s kojima se suočavamo. Ovo je bila zatvorena sesija, kao i sastanak ministara i ostalih zvaničnika na visokom nivou ekonomija Zapadnog Balkana.

Na Digitalnom samitu predstavnici na visokom nivou ekonomija Zapadnog Balkana su prihvatili Zaključke Samita, prepoznajući neophodnost usklađivanja sa vizijom i ambicijama Digitalnog

kompassa 2030, koji je Evropska komisija donijela u martu 2021, da bi se doprinijelo povećanju konvergencije sa jedinstvenim digitalnim tržištem EU; dajući podršku novim regionalnim inicijativama od zajedničkog interesa; uvažavajući intenzivan rad u pravcu izrade Mape puta za snižavanje cijena rominga između EU i Zapadnog Balkana; prepoznajući važnost EU digitalnih COVID sertifikata i mogućnost povezivanja s ciljem da se olakša kretanje građana između Zapadnog Balkana i EU; prepoznajući prednosti zajedničkog rada kroz obavezu intenziviranja aktivnosti na implementaciji Memoranduma o razumevanju o 5G Mapi puta za digitalnu transformaciju i Memoranduma o interoperabilnosti i uslugama povjerenja, koji su potpisani 2. novembra 2020. u Tirani; prepoznajući potrebu za uspostavljanjem regionalnog okvira za podsticanje slobodnog protoka podataka unutar Zapadnog Balkana i ističući ostale aktivnosti u kontekstu Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021 – 2024 u cilju osnaživanja saradnje sa svim partnerima na Zapadnom Balkanu i neophodnosti unapređenja komunikacije radi bolje implementacije CRM aktivnosti, obavezujući se da će unaprijediti saradnju i koordinaciju kroz sprovođenje regionalnih akcija, uključujući saradnju s EU i drugim partnerima.

Ministri i drugi visoki zvaničnici ekonomija Zapadnog Balkana su se usaglasili oko tekstova Zajedničke izjave o interoperabilnosti Zapadnog Balkana i Zajedničke izjave o slobodnom protoku podataka unutar Zapadnog Balkana, koje će biti zvanično prihvaćene od strane svih šest ekonomija Zapadnog Balkana nakon tehničkog usaglašavanja tekstova.

Statistički pregled

Za potrebe online pristupa Samitu, korišćena je web platforma i mobilne aplikacije za IOS i Android na kojima su svi zainteresovani učesnici bili u mogućnosti da pronađu relevantne informacije - agendu, listu učesnika, linkove za praćenje panela, pristup sajamskom dijelu, prezentacijama učesnika, kao i mogućnost online B2B sastanaka.

Na web platformi je registrovano je 1.264 učesnika iz 49 zemalja.

Način pristupanja platformi	Broj učesnika	Procenat učesnika
Web platforma	1064	84,2%
Android aplikacija	121	9,6%
iOS aplikacija	79	6,2%
Ukupan broj učesnika:	1264	

Tabela 1: Pregled registrovanih učesnika po načinu pristupanja platformi

Prilog 1: Spisak zemalja učesnica Digitalnog samita 2021.

Saglasno Agendi, na Digitalnom samitu učešće je uzelo više od 100 govornika:

- 6 govornika (na virtuelnom otvaranju Digitalnog Samita prvog dana)
- 3 govornika (na otvaranju trećeg dana)
- 6 govornika (učesnici na dodjeli nagrada Balkaton 2.0)
- 47 panelista (učesnici u 8 panela)
- 6 panelista (učesnici na Ministarskom panelu trećeg dana)
- 16 učesnika (učesnici u sesiji Doručak sa ministrima)
- 9 ključnih snimljenih govora (*keynote speakers*)
- 14 moderatora
- 2 prezentacije u formi zaključaka (na kraju prvog i drugog dana)

Paralelno sa panelima iz glavne Agende Digitalnog samita, odvijala su se dva prateća događaja koja su organizovale:

- Svjetska zdravstvena organizacija (WHO)
- Komorski investicioni forum Zapadnog Balkana (WB6 CIF)

Prilog 2: Agenda Digitalnog Samita 2021.

Sastavni dio Samita činile su i druge unaprijed snimljene forme. S tim u vezi, u formi video zapisa prikazano je 58 predstavljanja:

Druge unaprijed snimljene (prateće) forme	Broj video zapisa
Inspirativni primjeri (<i>Inspring cases</i>)	38
Kratke prezentacije (<i>Ligtening talks</i>)	8
Online sajamske prezentacije/Virtuelni štandovi (<i>Virtual booths</i>)	12

Tabela 2: Pregled drugih unaprijed snimljenih formi putem video zapisa

Prilog 3: Spisak pratećih formi Samita (*Lithening talks, Inspiring cases, Virtualboots*)

Finansiranje Digitalnog samita

U cilju organizacije Digitalnog Samita, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja obezbijedilo je sredstva u iznosu od 500.000,00 EUR-a iz sredstava Tekuće budžetske rezerve.

S obzirom na to da su potrebna sredstva za organizaciju Digitalnog samita obezbijeđena od strane suorganizatora samita Savjeta za regionalnu saradnju (RCC), sponzora i donatora, iz sredstava Tekuće budžetske rezerve je zbog sigurnosti povučen iznos od 150.000,00 EUR-a (zaključak Vlade broj 04-3527/2 od 16. jula 2021), ali ova sredstva nijesu utrošena.

Pregled izvora finansiranja Digitalnog samita:

Pregled sponzora Digitalnog samita u novcu (7 sponzorstava)	Iznos u €
Savjet za regionalnu saradnju (RCC)	50,000.00
Generalni sponzor – Mtel	60,500.00
Mastercard	5,000.00
Delta M CG	1,500.00
Agencija za elektronske medije AEM	1,500.00
Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost EKIP	1,000.00
Sekretarijat Savjeta za konkurentnost	1,000.00

Ukupan iznos:	120,500.00
----------------------	-------------------

Tabela 3: Pregled sredstava finansiranja Digitalnog samita u novcu

Pregled sponzora Digitalnog samite u uslugama i robi (5 sponzora)	Vrijednost sponzorstva u €
Generalni sponzor – Mtel	200,000.00
Plantaže u vidu finansiranja svečane večere za zvanice na visokom nivou u Šipčaniku	2,400.00
GOLDEN 360 u vidu poklon kartica za učesnike Digitalnog samita	2,700.00
Duble L u dijelu prevoda za Digitalni samit	500.00
Metropolis u dijelu oglašavanja na LED Display-u na nekoliko lokacija u Podgorici	3,460.00
Ukupan iznos:	209,060.00

Tabela 4: Pregled sredstava finansiranja Digitalnog samita u uslugama i robi

Pregled medijskih sponzora Digitalnog samita (20 sponzora)	Vrijednost sponzorstva u €
VIJESTI	3,025.00
Adria TV	12,511.00
RTCG	17,817.25
NOVA M	21,398.85
TV Prva	6,050.00
FOS medija	300.00
Analitika	1,113.20
Biznis CG	1,028.00
MINA	605.00
Investitor	1,210.00
Elmag + Mag radio	4,840.00
DAN Online novine	873.00
CDM	6,509.80
Radio Antena M	1,210.00
POBJEDA	1,694.00
Portal Standard	605.00
Kolektiv	1,210.00
Dnevne novine	1,815.00
Ukupan iznos:	83,815.10

Tabela 5: Pregled medijskih sponzora Digitalnog samita

Zbirni pregled finansiranja Digitalnog samita	
Vrijednost sponzorstva/donacije u novcu iznosi	120,500.00
Vrijednost sponzorstava/donacije u uslugama i robi	209,060.00
Vrijednost medijskog sponzorstva	83,815.00
Ukupna vrijednost:	413,375.00

Tabela 6: Zbirni pregled finansiranja Digitalnog samit

Od ukupnog iznosa sponzorstava / donacije u novcu (120.500,00 EUR) potrošeno je 96.985,00 EUR

Komunikacione aktivnosti

U toku organizacije IV Digitalnog samita sprovedene su marketinške i komunikacione aktivnosti sa ciljem informisanja svih ciljnih grupa o navedenom događaju.

Sprovedena je medijska kampanja sa fokusom na obezbeđivanje publiciteta u ključnim medijima, kao i *Google* reklamna kampanja u zemljama regiona (Crna Gora, Makedonija, Srbija i Bosna i Hercegovina, Albanija i Kosovo).

Sproveden je marketing miks na teritoriji Crne Gore i regiona (baneri, video reklame, oglasi, emitovanje spota, specijalna emisija na RTCG u danima Samita, TV gostovanja i dr.)

Pregled medijskih objava (televizije, štampani mediji, online mediji)	Ukupno
Najave (saopštenja, TV gostovanja, intervjui i sl.)	203
Izvjestaji sa Samita	172
Ostale izjave i komentari	57
Krizne objave	16
Ukupno medijskih objava:	448

Pored medijskih objava u informativnom programu, u sklopu marketing kampanje spot Digitalnog samite je emitovan 336 puta na četiri televizije.

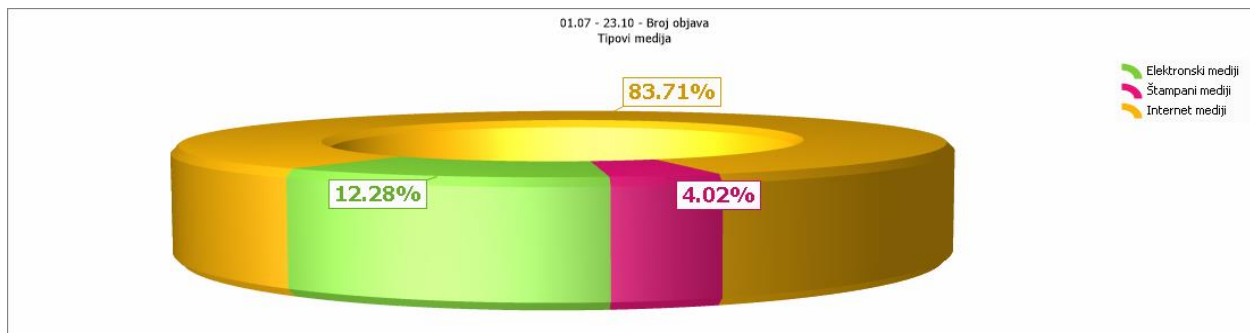
Medijska kampanja putem društvenih mreža išla je kroz tri kanala (Facebook, Instagram, i Twitter):

- **Facebook**
Broj pregleda / 154916
Broj reagovanja na objave / 239200
- **Instagram**
Broj pregleda / 181245
Broj reagovanja na objave / 2081
- **Twitter**
Broj pregleda / 8581
Broj reagovanja na objave / 55261

Događaj je, pored web platforme, uživo prenošen preko YouTube kanala.

Za potrebe Samita kreirana je virtuelna maskota Samita DiGi.

Mediji su u periodu od 23. avgusta (kada je evidentirana prva medijska objava koja sadrži informacije o WB6) do 20. oktobra (kada je uočena posljednja medijska objava o WB6), plasirali kumulativno 448 medijskih objava na teritoriji Crne Gore.

Monitoringom medijskog sadržaja evidentirane su 391 pozitivne medijske objave, i konstatovano da je izvještavanje o Samitu bilo dominantno pozitivno.

Prilog 1

Spisak drzava sa brojem registrovanih ucesnika na Digitalnom samitu		
	Drzave	Broj ucesnika
1	Crna Gora	673
2	Srbija	127
3	Bosna i Hercegovina	77
4	Albanija	73
5	Kosovo	60
6	Sjeverna Makedonija	54
7	Njemacka	36
8	Turska	19
9	Belgija	17
10	Svajcarska	18
11	Slovenija	12
12	Amerika	12
13	Italija	9
14	Francuska	7
15	Velika Britanija	7
16	Bugarska	5
17	Spanija	6
18	Hrvatska	4
19	Holandija	4
20	Grcka	3
21	Norveska	3
22	Austrija	2
23	Kanada	2
24	Danska	2
25	Estonija	2
26	India	2
27	Luksemburg	2
28	Monako	2
29	Rusija	2
30	Vijetnam	2
31	Ceska	1
32	Gruzija	1
33	Madjarska	1
34	Iran	1
35	Izrael	1
36	Jordan	1
37	Kirgizija	1
38	Letonija	1
39	Litvanija	1
40	Moldavija	2
41	Maroko	1
42	Pakistan	1
43	Paragvaj	1
44	Republika Koreja	1
45	Saudijaska Arabija	1

46	Singapur	1
47	Sri Lanka	1
48	Tanzanija	1
49	Ukrajina	1

Četvrti Digitalni samit

11-13. oktobar 2021.

PRVI DAN

VIRTUELNO SVEČANO OTVARANJE SAMITA

Obraćanje visokih zvaničnika

(09.00-10.00)

Profesionalni moderator: **Radoje Cerović**

Govornici:

Tamara Srzentić, ministarka, Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, Crna Gora

Majlinda Bregu, generalna sekretarka, Savjet za regionalnu saradnju

Roberto Viola, generalni direktor, DG CONNECT, Evropska komisija

Claudia Dörr-Voss, državna sekretarka, Federalno ministarstvo za ekonomske poslove i energetiku, Njemačka

Hans Henri P. Kluge, regionalni direktor za Evropu, Svjetska zdravstvena organizacija

Doreen Bogdan-Martin, plenarna govornica, direktorica ITU Biroa za razvoj telekomunikacija

Siim Sikkut, plenarni govornik, zamjenik sekretara za digitalni razvoj, Ministarstvo ekonomskih poslova i komunikacija, Estonija

Kafe pauza – virtuelno umrežavanje (10.00 – 10.10)

DIGITALNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

Prva sesija

(10.10 – 11.25)

Rast i održavanje održavanje predvodništva i digitalnih vještina (u vladi)

Plenarni govornici (snimak)

Cori Zarek, izvršni direktor, Beeck centar za socijalni uticaj i inovacije, Univerzitet Džordžtaun

Moderator: **Kemal Bajramović**, šef eksperimentalne laboratorije UNDP Accelerator, Bosna i Hercegovina

Speakers:

Tamara Srzentić, ministarka, Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, Crna Gora

Tatjana Matić, ministarka, Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija, Srbija

Aleksandra Ruzin, nacionalni koordinator, Nacionalna platforma za digitalno učenje Ministarstva obrazovanja i nauke, Sjeverna Makedonija

Florenca Haxhi, generalna direktorka Jedinice za razvojne programe i saradnju, Kabinet predsjednika vlade, Albanija

Alia El-Yassir, regionalna direktorka za Evropu i centralnu Aziju, UN Međunarodni dan žena i djevojaka u nauci, video

Kafe pauza – virtuelno umrežavanje (11.25 – 11.35)

Druga sesija

(11.35 -12.55)

Digitalne vještine za pametan i inkluzivan rast

Plenarni govornici (snimak)

David Eaves, predavač u oblasti javnih politika na Harvard Univerzitetu

Moderator: **Marko Vukašinić**, načelnik Uprave za planiranje i implementaciju fondova EU, Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta, Crna Gora

Govornici:

Clare Sears MBE, regionalna zamjenica direktora, Britanski savjet

Juan Santander, predstavnik UNICEF-a u Crnoj Gori, UNICEF

Ulrike Damyanic, koordinatorica za Crnu Goru, ETF

Agim Kukaj, direktor sektora, Ministarstvo ekonomije, Kosovo*

Simona Petkova, pomoćnica za politiku, DG EAC, EU Komisija

Bojana Omerović, direktorka, Prointer ITSS, član Infinity International Grupe, Bosna i Hercegovina

Kushtrim Shala, suosnivač, ICTS Lab21st century skills & Uplift Albania startup Accelerator, Albanija

Pauza za ručak – virtuelno umrežavanje (12.55 – 13.55) / forme događaja

DIGITALNA EKONOMIJA

Treća sesija

(13.55 – 15.10)

Jačanje podregionalne saradnje za digitalno zdravlje u post-COVID eri – Pokretanje nove podregionalne mreže SZO/Evropa za digitalno zdravlje Zapadnog Balkana

Plenarni govornici (snimak)

Josephin Galla, Generalni direktor SAP-a za istočnu Evropu i Ukrajinu

Moderator: **Clayton Hamilton**, regionalni savjetnik u vodećem odsjeku za zdravstvenu politiku i sisteme zdravstvene zaštite u digitalnom zdravlju, Regionalna kancelarija SZO za Evropu

Speakers:

Hrvoje Belani, načelnik sektora, Ministarstvo zdravstva, Hrvatska

Dejan Kovačević, savjetnik za digitalno zdravlje, Kabinet predsjednika Vlade Srbije

Alen Husić, V.D. šefa za Bosnu i Hercegovinu, Oracle BH, Bosna i Hercegovina

Ioana Maria Gligor, šefica jedinice Evropske referentne mreže i digitalno zdravlje, Evropska komisija

Olgeta Dhono, IT direktorka, Nacionalna agencija za informaciono društvo, Albanija

Milica Stanisić, Epidemiolog, Institut za javno zdravlje, Crna Gora

Pauza za ručak – virtuelno umrežavanje (15.10 – 15.20)

Četvrta sesija (15.20-16.35)

Pametno upravljanje 2.0: Aspekti pružanja digitalnih javnih usluga nakon pandemije COVID-19 usmjereni na čovjeka, zasnovani na ekosistemu

Plenarni govornici (snimljeno)

Nick Thijs, viši savjetnik, pružanje usluga i reforma javne uprave, SIGMA OECD

Moderator: **Olivera Damjanović**, program menadžer, ReSPA i

Gerd Trogemann, menadžer Regionalnog biroa UNDP-a za Evropu i centralnu Aziju Istanbulski regionalni centar

Govornici:

Natalia Panina, generalna direktorka javnih usluga SAP-a za srednju i istočnu Evropu, SAP Deutschland SE & Co.KG, Njemačka

Nevila Repishti, direktorka Vladinog portala e-Albanija, Nacionalna agencija za informaciono društvo, Albanija

Milena Lipovina-Božović, državna sekretarka, Ministarstvo za ekonomski razvoj, Crna Gora

Burim Balaj, načelnih Direktorata, Agencija za informaciono društvo, Kosovo*

Ivana Šarić, šefica e-uprave, Generalni sekretarijat Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

Mihailo Jovanović, direktor Kancelarije za informacione tehnologije i e-upravu, Srbija

Zatvaranje prvog dana – ISPRED DOMAĆINA - Marina Banović (16.35 – 16.45)

Sporedni događaj – Svjetska zdravstvena organizacija:

Ubrzanje usvajanja telemedicine u PZZ tokom i nakon COVID-19, SZO (11.00 – 12.00)

DRUGI DAN

(08.45-09.45)

Pametno napredovanje za budućnost – pobjednička digitalna rješenja Balkathon 2.0

Moderator: **Maja Handjiska-Trendafilova**, šefica programskog odsjeka Savjeta za regionalnu saradnju, i

Pranvera Kastrati, viša ekspertkinja za ekonomsku i digitalnu povezanost, Vijeće za regionalnu saradnju

Govornici:

Rogerta Leka, HEST tim, Albanija

Aleksandar Kovač, Tim e-klinika, Bosna i Hercegovina

Ilir Asllani, Kosovo* Tim za digitalno udruživanje, Kosovo*

Sanela Pajazitović, Pokupi tim, Crna Gora

Katerina Klimovska, ISLAA tim, Sjeverna Makedonija

Nenad Jovanovski, Bifrost tim, Srbija

Pauza za kafu – virtuelno umrežavanje (09.45-10.00)

DIGITALNA INFRASTRUKTURA I POVEZIVANJE

Peta sesija

(10.00-11.15)

Balansiranje tvrde i meke infrastrukture za osiguranje cjelishodne i inkluzivne povezanost

Plenarni govornici (snimljeno)

Katia Stathaki, CEO, Vodafone, Albanija

Moderator: **Jaroslav Ponder**, šef ITU kancelarije za Evropu, ITU

Govornici:

Malin Elisson, viši savjetnik za obrazovanje, Regionalni ured UNICEF-a za Evropu i Centralnu Aziju

Milan Dobrijević, pomoćnik ministra, Ministarstvo trgovine turizma i telekomunikacija, Srbija

Shpetim Latifi, savjetnik ministra, Ministarstvo informacionog društva i uprave, Sjeverna Makedonija

Sara Shendeti, ekspertkinja za praćenje i evaluaciju, komunikaciju i koordinaciju, Projekat digitalne ekonomije Kosova, Kosovo*

Aleksandra Radojević, direktorka za strategiju i rizike, MTEL, Crna Gora

Pavle Mijušković, zamjenik direktora, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Crna Gora

Pauza za kafu – virtuelno umrežavanje (11.15 – 11. 25)

Peta sesija (11.25-12.35)

Raskrsnica AI i 5G: šta se može očekivati na Zapadnom Balkana

Plenarni govornici (snimljeno)

Pramod Varma, Glavni tehnički direktor, Indija

Moderator: **Sandri Nives**, CT šef i član uprave, Nokia Siemens Networks Zagreb

Speakers:

Nikola Ljushev, izvršni direktor Makedonskog Telekoma i predstavnik Deutsche Telekom grupe

Meliha Kovačević, šefica odsjeka, Regulatorna agencija za komunikacije, Bosna i Hercegovina

Julian McNeill, ITU konsultant, ITU

Elvin Guri, preduzetnik i investitor, Empower Capital, Albanija

Fjolla Restelica, koordinator projekta i komponente, Kosovo* Program digitalne ekonomije, Kosovo*

Pauza za kafu – virtuelno umrežavanje (12.35 -12.50)

POVJERENJE I SIGIRNOST

Sedma sesija (12.50-14.05)

Aplikacije za praćenje, eID i postupci za izdavanje sertifikata: Ubrzanje mobilnosti u digitalnoj eri

Plenarni govornici (snimljeno)

Raoul Herborg, Giesecke+Devrient šef projekta Centralne banke za digitalne valute

Moderator: **Anja Quiring**, Njemačko istočno poslovno udruženje - GEBA

Govornici:

Julia Faesser, potpredsjednica, Identity Solutions Europe u kompaniji Mastercard

Raul Kaidro, izvršni direktor, RaulWalter, Estonija

Nikola Nikolov, državni savjetnik za ICT u Ministarstvu za informaciono društvo i administraciju, Sjeverna Makedonija

Rifat Hyseni, direktor Odjeljenja za informacione tehnologije, Poreska uprava, Kosovo*

Hani Eskandar, viši koordinator za digitalne usluge, ITU

Pauza za ručak – virtuelno umrežavanje/forme događaja (14.05-15.00)

Osma sesija

(15.00-16.20)

Saradnja između vlada i industrije u oblasti sajber sigurnosti

Plenarni govornici (snimljeno)

Daniel Abadie, konsultant za digitalne transformacije

Moderator: **Thorsten Delbrouck**, potpredsjednik grupe, šef za korporativnu sigurnost/CISO, Njemačka

Govornici:

Solza Kovachevska, državna savjetnica za informacione sisteme i tehnologije u Ministarstvu informacionog društva i uprave, Sjeverna Makedonija

Franziska Klopfer, koordinatorka projekta, Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga

Mabrouk Skander, DG komunikacione mreže, sadržaj i tehnologija, Evropska komisija

Sava Savić, pomoćnik ministra, **Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija, Srbija**

Dejan Abazović, savjetnik predsjednika Vlade, Vlada Crne Gore, Crna Gora

Vilma Tomco, generalni direktor, Nacionalna uprava za elektronsku sertifikaciju i sajber sigurnost, Albanija

Enes Haračić, direktor, Results Consulting, Bosna i Hercegovina

Zatvaranje drugog dana – ISPRED DOMAĆINA - Marina Banović (16:20-16:30)

Životni ciklus startapa – od ideje do realizacije (10.00 – 11.30)

Prezentacija digitalnih alata koje su razvile WB6 CIF i WB6 privredne komore (12.00 – 13.30)

Zvanična večera 12. oktobra u 19.00 časova (isključivo po pozivu)

Treći dan

Doručak sa ministrima (08.30-10.00) – nije predviđen prenos

Moderator: **Marina Banović**, državni sekretar, Ministarstvo državne uprave, digitalnog društva i medija, Crna Gora

Govornici:

Tamara Srzentić, ministarka, Ministarstvo državne uprave, digitalnog društva i medija, Crna Gora

Artane Rizvanolli, ministar, Ministarstvo ekonomije, Kosovo*

Jeton Shaqiri, ministar, Ministarstvo informacionog društva i uprave, Sjeverna Makedonija

Mila Carovska, Minister, ministarka, Ministarstvo nauke i obrazovanja, Sjeverna Makedonija, TBC

Ardian Hackaj, direktor istraživanja i koordinator Foruma za povezivanje u Tirani, Institut CDI, Albanija

Ivana Šarić, šefica e-Uprave, Generalni sekretarijat Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

Blerta Thaci, Izvršni direktor, Open Data Kosovo*, Kosovo*

Predrag Lešić, suosnivač, Digitalizuj.me, Crna Gora

Mila Josifovska Danilovska, program menadžer, društvena odgovornost i ljudska prava na mreži u Fondaciji Metamorphosis, Sjeverna Makedonija

Violeta Jovanović, izvršna direktorka, NALED, Srbija

Linda Shomo, članica odbora AITA, Albania

Bojan Vujić, predsjednik Upravnog odbora Infinity International Group, Prointer ITSS, Bosna i Hercegovina

Vjollca Cavolli, izvršni direktor, Kosovo* ICT Udruženje, Kosovo*

Tarik Zaimović, izvršni direktor, ICT Cortex, Crna Gora

Aneta Antova Pesheva, predsjednica Upravnog odbora, Privredna komora za informacione i komunikacione tehnologije, Sjeverna Makedonija

Marjan Stojanović, direktor ICT udruženja, Privredna komora Srbije, Srbija

Pauza za kafu – virtuelna mreža (10.00 -10.15)

Sastanak na visokom nivou

(isključivo na poziv)

(10:15-11:15)

Sastanak na visokom nivou

Podgorica, 13. oktobar 2021. godine

Moderator g. **Tamara Srzentić**, ministarka državne uprave, digitalnog društva i medija, Crna Gora

- 09.30 -10.15 Doček zvaničnih delegacija u Muzičkom centru Crne Gore
- 10.15 -10.45 Ceremonija otvaranja Nj.E. premijer Zdravko Krivokapić
Obraćanje visokih zvaničnika
- **Majlinda Bregu**, generalna sekretarka Savjeta za regionalnu saradnju
  - **Olivér Várhelyi**, DG NEAR, komesar EK (video poruka)
  - **Dr Natasha Azzopardi Muscat**, direktorica za državne zdravstvene sisteme i politike u Regionalnoj kancelariji SZO za Evropu
- 10.45 – 11.15 Ministarska plenarna sjednica (**nije predviđen prenos i prisustvo medija**)
- „Povećavanje napora ka bolje povezanom i digitalno vođenom Zapadnom Balkanu“*
- Obraćanja ministara po abecednom redu
- **Mirlinda Karcana**j, direktorka Nacionalne agencije za informaciono društvo Albanije
  - **Vojin Mitrović**, Ministarstvo komunikacija i transporta BiH
  - **Artane Rizvanolli**, Ministarstvo ekonomije Kosova*
  - **Jakov Milatović**, Ministarstvo ekonomskog razvoja Crne Gore
  - **Jeton Shaqiri**, Ministarstvo informacionog društva i uprave Sjeverna Makedonija
  - **Sava Savic**, pomoćnik ministra, Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija, Srbija
- 11.15 – 12.00 Potvrđivanje: (**nije predviđen prenos i prisustvo medija**)
- Zajednička izjava o slobodnom protoku podataka u regionu Zapadnog Balkana;
  - Zajednička izjava o interoperabilnom zapadnom Balkanu;
  - Zaključci sa Četvrtog Digitalnog samita Zapadnog Balkana 2021. uključujući potvrđivanje ukupne vizije Mape puta za snižavanje troškova rominga između EU i Zapadnog Balkana

Od ministara se očekuje da se ukratko osvrnu na izgled za regionalnu saradnju u oblasti slobodnog protoka podataka i interoperabilnosti na Zapadnom Balkanu kako je definisano u Zajedničkim izjavama. Ministri su takođe pozvani da se osvrnu na značaj konkretnog vremenski ograničenog načina za smanjenje troškova rominga između EU i

Zapadnog Balkana i implementacije mjera reformi politike predloženih u
Mapi puta kroz strukturirani proces konsultacija sa mobilnim operaterima.

12.00 -12.30 Pres konferencija

Tamara Srzentić, ministarka državne uprave, digitalnog društva i medija,
Crna Gora

Majlinda Bregu, generalna sekretarka Savjeta za regionalnu saradnju
(RCC)

12.00 – 13.00 Konktel/kraj programa

Prilog 3

Spisak unaprijed snimljenih predstavljanja u formi video zapisa		
Kategorija	Naslov	Kompanija
Inspirativni slučajevi	POVJERENJE kao ključni element za digitalni uspjeh	Digitalna kancelarija
Inspirativni slučajevi	Časovi književnosti i istorije za svu djecu	UNICEF MONTENEGRO
Inspirativni slučajevi	EuroCC	UDG Montenegro
Inspirativni slučajevi	DignEst	UDG Montenegro
Inspirativni slučajevi	DEMETER	UDG Montenegro
Inspirativni slučajevi	FoodHub	UDG Montenegro
Inspirativni slučajevi	Vijesti.me - Tutorijal za prijavu	Vijesti
Inspirativni slučajevi	EElektronski sistem javnih nabavki- CeJN	CeJN
Inspirativni slučajevi	Modul Solar Supreme (solarni paneli)	City Gecko
Inspirativni slučajevi	Solarne autobuske stanice	City Gecko
Inspirativni slučajevi	PROVENTUM CLOUD OFFICE - Vaš digitalni asistent	Proventum
Inspirativni slučajevi	02HERO JEDNOŠALTERSKI MODEL	
Inspirativni slučajevi	GOLDEN360 - Od Crne Gore za Crnu Goru	GOLDEN360
Inspirativni slučajevi	GoPlant.me projekat	Amplitudo
Inspirativni slučajevi	Moć video igara u obrazovanju	Alicorn
Inspirativni slučajevi	Povećanje povjerenja u elektronsku trgovinu u jugoistočnoj Evropi	SOLVEO Innovation Consultancy
Inspirativni slučajevi	GÉANT Program zajednice	GÉANT
Inspirativni slučajevi	Regionalni poslovni registar ZAPADNI BALKAN	EBRD
Inspirativni slučajevi	Digitalna transformacija Mikro, malih i srednjih preduzeća (MSMEs) u Bosni i Hercegovini, uloga organizacija koje pružaju podršku u razvoju biznisa	UNDP
Inspirativni slučajevi	Ne zapostaviti nikoga	RCC
Inspirativni slučajevi	Aplikacija za doniranje krvi	UNDP Montenegro
Inspirativni slučajevi	Onlajn upis studenata na osnovne studije Univerziteta Crne Gore	UNDP Montenegro
Inspirativni slučajevi	Onlajn upis djece u predškolske i školske ustanove	UNDP Montenegro
Inspirativni slučajevi	ELEKTRONSKA TRGOVINA - Ne smijemo propustiti ovu priliku	CEFTA
Inspirativni slučajevi	Žene u STEM mreži	RCC
Inspirativni slučajevi	Kako digitalna tehnologija može ubrzati rodnu ravnopravnost u eri nakon pandemije?	ITU
Inspirativni slučajevi	Uvod u evropsku infrastrukturu podataka sljedeće generacije	SAP
Inspirativni slučajevi	AI u javnim službama - način za odabir platforme	SAP
Inspirativni slučajevi	Integrirani sistem komunikacije i upravljanja podacima za Covid 19	Institut za javno zdravlje Crne Gore
Inspirativni slučajevi	Sajber bezbjedost	

Inspirativni slučajevi	Šta je digitalna transformacija?	
Inspirativni slučajevi	Optimalni hub proizvod: kriptovaluta "Perper"	
Inspirativni slučajevi	Digitalna transformacija i mladi	
Inspirativni slučajevi	5G	
Inspirativni slučajevi	Od poslovnih ideja do globalnog uspjeha	NORDEUS
Inspirativni slučajevi	Od poslovnih ideja do globalnog uspjeha	Infinum
Inspirativni slučajevi	Od poslovnih ideja do globalnog uspjeha	Mistral
Inspirativni slučajevi	Tehnologija u obrazovanju - Suočavanje sa savremenim izazovima sa posebnim osvrtom na Crnu Goru	Institut Logate
Kratka prezentacija	Registar naknada – važan alat za unaprijeđenje poslovnog ambijenta u Crnoj Gori	SCC
Kratka prezentacija	Ubrzani digitalni napredak i njegov uticaj na potražnju za radnim vještinama na Zapadnom Balkanu	CSO
Kratka prezentacija	Značaj podataka za globalni oporavak turizma u svijetu nakon COVID-19	UNWTO
Kratka prezentacija	Sajber sigurnost, Projekat "ICT za rast Kosova"	
Kratka prezentacija	Podrška digitalizaciji u vezi sa obukama vezanim za EU u javnoj upravi Zapadnog Balkana 2021-2022.	
Kratka prezentacija	Koncept strategije razvoja pametnog grada u Crnoj Gori	FSKL
Kratka prezentacija	Škole 21. vijeka	BRITANSKI SAVJET Crna Gora
Kratka prezentacija	Upoznavanje: Na koji način kohabitacija i zajednička saradnja mogu biti korisni za digitalnu transformaciju regiona Zapadnog Balkana	
Virtuelni standovi	ICT Cortex	
Virtuelni standovi	Međunarodna unija za telekomunikacije (ITU)	
Virtuelni standovi	Grupa Ujedinjenih nacija za digitalnu transformaciju za Evropu i centralnu Aziju (UNDTG4ECA)	
Virtuelni standovi	m:tel SmartHome	
Virtuelni standovi	City Gecko Telemax	
Virtuelni standovi	m:tel digitalna fabrika	
Virtuelni standovi	m:tel digitalni servisi	
Virtuelni standovi	Moj m:tel	
Virtuelni standovi	m:tel	
Virtuelni standovi	Britanski savjet Zapadni Balkan	
Virtuelni standovi	Upbeat HUB	
Virtuelni standovi	Help Desk	

ZAKLJUČCI

DIGITALNOG SAMITA ZAPADNOG BALKANA 2021, PODGORICA

Ekonomije Zapadnog Balkana (WB6) napredovale su na polju digitalizacije uprkos izazovima i poteškoćama izazvanim pandemijom Covid-19, koji su doveli do dodatne potrebe za brzim prilagođavanjem i korišćenjem svih prednosti digitalne transformacije, kako u poslovnom tako i u privatnom životu.

Akcionim planom za zajedničko regionalno tržište (CRM) za period 2021-2024, koji je usvojen 10. novembra 2020, WB6 su se obavezale da će zajednički raditi na daljoj integraciji regiona u panevropsku digitalnu zonu, postavljajući tako ambiciozne ciljeve za poboljšanje regionalne zone digitalne transformacije radi uspostavljanja digitalno vođene ekonomije zasnovane na standardima i praksi EU.

Ekonomije WB6 prepoznaju neophodnost usklađivanja sa vizijom i ambicijama Digitalnog kompasa Evropske unije za 2030, kako bi se doprinijelo povećanju konvergencije sa jedinstvenim digitalnim tržištem EU. Štaviše, WB6 prepoznaju važnost podrške Evropske unije u implementaciji digitalnih investicionih projekata kroz IPA III, vođene Ekonomsko-investicionim planom (EIP), a implementirane, između ostalog, kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan (WBIF).

Uspješna primjena režima rominga kao kod kuće od 1. jula 2021. donijela je značajne koristi građanima Zapadnog Balkana i ponovo potvrdila spremnost da se upuste u regionalne inicijative od zajedničkog interesa.

Okupljeni u Podgorici na Digitalnom samitu, dogovorili smo se o sljedećem:

- **Pozdravljajući 4. izdanje Digitalnog samita Zapadnog Balkana**, kao vodećeg događaja u oblasti digitalne transformacije u regionu, koji godinama predstavlja uspješnu regionalnu saradnju ne samo na polju digitalizacije, već i u nekoliko drugih aspekata, agendi i nivoa saradnje, posvetili smo se većem doprinosu i saradnji u organizaciji sledećeg Digitalnog samita;
- Potvrđujući intenzivan rad koji je preduzet u pravcu **Mape puta** za snižavanje cijena rominga između EU i Zapadnog Balkana, **podržavamo** cjelokupnu viziju Mape puta da se **cijene rominga u EU dovedu blizu domaćih cijena do 2027**, što će doprinijeti smanjenju cijena rominga **za više od 90%** u trenutno najskupljim mobilnim mrežama Zapadnog Balkana;
- Shvatajući neophodnost kontinuiranog poboljšanja poslovnog okruženja za mobilne operatore širom regiona, **obavezujemo se da ćemo preduzeti ambiciozne reforme** kako bismo stvorili mogućnosti za nova ulaganja i otvorili nove mogućnosti za ekonomski rast i povezanost;
- Pozivajući se na princip podijeljene odgovornosti među svim akterima uključenim u implementaciju Mape puta, uključujući vlade i regulatore Zapadnog Balkana, obavezujemo se da ćemo uspostaviti **otvoren, transparentan i inkluzivan proces konsultacija** sa mobilnim operatorima na Zapadnom Balkanu i EU, kroz strukturirani regulatorni dijalog; Pozivamo mobilne operatore **da konstruktivno i blagovremeno učestvuju u regulatornom dijalogu** kako bi se omogućilo brzo sprovođenje ciljeva Mape puta;

- Prepoznajući podršku Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) i Evropske komisije (EK) u olakšavanju procesa pripreme Mape puta, **pozivamo RCC da olakša i koordiniše sprovođenje regionalnih akcija, i pozivamo na podršku i konsultacije od strane Evropske komisije;**
- Prepoznajući važnost COVID sertifikata, pozdravljamo mogućnost povezivanja što većeg broja partnera Zapadnog Balkana **sa digitalnim COVID sertifikatom i nastavak rada sa drugima**, s ciljem da se olakša kretanje građana između Zapadnog Balkana i EU;
- Uvažavajući prednosti zajedničkog rada u oblasti 5G mreža, obavezujemo se da ćemo ubrzati rad na implementaciji **Memoranduma o razumijevanju o mapi puta za 5G digitalnu transformaciju** potpisanog 2. novembra 2020. u Tirani, s ciljem da se obezbijedi regionalno koordinisan pristup sigurnim 5G mrežama uz blagovremeno usklađene mjere za implementaciju 5G usluga;
- Prepoznajući nedavno usvojeni **Zajednički alat Unije za povezanost**, ponavljamo važnost pokretanja regionalnih inicijativa i usklađivanje s najboljom praksom EU po tom pitanju;
- Pozdravljajući mogućnosti novog programa finansiranja EU - **programa Digitalna Evropa**, nastojimo da budemo dio njega i pozivamo EU da podrži uključivanje ekonomija ZB6 u cilju ubrzavanja oporavka i pokretanja digitalne transformacije Zapadnog Balkana;
- Podsjećajući na aktivnosti navedene u **Memorandumu o razumijevanju o regionalnoj interoperabilnosti i uslugama povjerenja u regionu Zapadnog Balkana** potpisanom 2. novembra 2020, pozdravljamo prihvatanje **Zajedničke izjave o interoperabilnom Zapadnom Balkanu**, koja će, između ostalog, doprinijeti prepoznavanju eID-a i usluga povjerenja u regionu, kao i pokretanju pilot projekta o prekograničnim/graničnim uslugama;
- Konstatujući napredak svih ekonomija Zapadnog Balkana u **digitalnom usavršavanju i prekvalifikaciji** za različite ciljne grupe i ističući važnost **digitalnih vještina** za produbljivanje digitalne integracije regiona, pozdravljamo pokretanje pune procjene nedostataka i potreba za digitalnim vještinama u javnoj upravi na centralnom i lokalnom nivou u svakoj ekonomiji Zapadnog Balkana, i podržavamo proširenje procjene na zainteresovane grupe s ciljem smanjenja jaza u digitalnim vještinama, posebno kod ranjivih grupa, kao što su Romi;
- Obavezujemo se da ćemo raditi na uspostavljanju **radnih mjesta i koalicije za digitalne vještine na Zapadnom Balkanu** koja će odražavati praksu EU i nadograđivati se na najbolje prakse iz regiona radi podrške digitalnom usavršavanju i prekvalifikaciji;
- Saglasni sa tim da je razvoj digitalnih vještina od djetinjstva ključan i priznajući uspjeh **Programa škola 21. vijeka**, koji postoji u svim ekonomijama ZB6, u izgradnji dugoročnih i održivih vještina, ohrabujemo nastavak ovog programa kako bi se izgradila samoodrživost po ovom pitanju;

- Prepoznajući potrebu za uspostavljanjem regionalnog okvira za podsticanje slobodnog protoka podataka unutar Zapadnog Balkana, pozdravljamo prihvatanje **Zajedničke izjave o slobodnom protoku podataka u regionu Zapadnog Balkana**, obavezujemo se da ćemo raditi na implementaciji aktivnosti na regionalnom i ekonomskom nivou u cilju postizanja većeg usklađivanja sa EU, povećavajući konkurentnosti i unapređujući proces digitalizacije u regionu Zapadnog Balkana;
- Pozivamo RCC, Evropsku komisiju i druge relevantne regionalne i međunarodne institucije da nam pomognu u mobilizaciji potrebnih finansijskih sredstava za sprovođenje obaveza preuzetih u okviru ovih Zaključaka;
- Ističući važnost uspostavljanja regionalnog regulatornog okvira o kvalitetnijoj statistici na Zapadnom Balkanu zasnovanoj na dokazima u skladu sa normama i praksama Evropske unije, a sa ciljem da se osigura agilna i na dokazima zasnovan napredak digitalne transformacije u regionu, obavezujemo se da ćemo **uspostaviti održivi okvir za praćenje** i redovno procjenjivati indikatore **Indeksa digitalne ekonomije i društva (DESI)** za Zapadni Balkan na osnovu EU DESI metodologije;
- Ponovo naglašavajući važnost **centara za digitalne inovacije (DIH)** i njihov uticaj na poslovne procese i dalji razvoj digitalne transformacije u regionu Zapadnog Balkana, obavezujemo se da ćemo podržati i preduzeti regionalne aktivnosti za podsticanje razvoja centara za digitalne inovacije, kao i unaprijediti regionalnu saradnju kroz razvoj usluga po mjeri i implementaciju potencijalnih aktivnosti koje bi mogle pomoći razvoju centara za digitalne inovacije u narednim godinama;
- Obavezujemo se da ćemo unaprijediti saradnju u oblasti **kibernetičke bezbjednosti** u regionu, intenzivno sarađivati **sa Agencijom Evropske unije za kibernetičku bezbjednost (ENISA)**, dok istovremeno unapređujemo regionalnu zaštitu u oblasti informacione bezbjednosti, i pozivamo EK da podrži region da postane kompatibilniji po tom pitanju;
- Pozdravljajući uspješno organizovano regionalno takmičenje - **Balkathon 2.0**, koji predstavlja sjajnu priliku za inovativne mlade ljude iz regiona Zapadnog Balkana za razvoj novih i praktičnih digitalnih rješenja sa ciljem da doprinesu daljem rastu digitalne transformacije, obavezujemo se da ćemo podržati ovu i slične aktivnosti;
- Prepoznajući važnost jačanja saradnje sa svim partnerima na Zapadnom Balkanu i potrebu za unapređenjem komunikacije radi bolje implementacije aktivnosti za zajedničko regionalno tržište, obavezujemo se da ćemo unaprijediti saradnju i koordinaciju kroz implementaciju regionalnih aktivnosti, uključujući saradnju sa EU i drugim partnerima.

Podgorica, 13.10.2021.